

מכון ון ליר בירושלים

THE VAN LEER JERUSALEM INSTITUTE

معهد فان لير في القدس

תנועות דתיות חדשות בישראל: בני ברוך

מאי 2017

www.meida-center.org.il

מבוא ותקציר

"בני ברוך" היא תנועה דתית חדשה שמקורה בישראל, המאוגדת כעמותה תחת השם "בני ברוך – קבלה לעם" (ע"ר) ועוסקת בלימוד והפצה של חכמת הקבלה. בדומה לרבות מהתנועות הקבליות המודרניות, כגון "המרכז לקבלה", משנתה של בני ברוך מבוססת על זו של הרב יהודה אשלג, המכונה "בעל הסולם" (1884-1954). מייסד התנועה, מיכאל לייטמן (נולד ב-1946 בבלארוס), למד תורה זו מפי בנו של בעל הסולם, הרב ברוך אשלג (הרב"ש). לייטמן שימש כעוזרו האישי ותלמידו של הרב"ש במשך 12 שנה, ולאחר מותו של האחרון ב-1991 הקים קבוצת לימוד שכינה "בני ברוך" על שם מורו.

בשנים הראשונות לאחר הקמתה רוב תלמידי הקבוצה היו עולים מחבר העמים לשעבר. החל מאמצע שנות התשעים גדל גם מספר התלמידים דוברי העברית ובשנות התשעים המאוחרות החלה התנועה לפעול להפצה נרחבת יותר של מסריה. בעקבות פעילות זו, שכללה תרגום השיעורים לשפות שונות והעלאתם לאינטרנט, נוספו במהלך שנות האלפיים תלמידים רבים לתנועה מהארץ ומרחבי העולם. כיום קיימים כ-30 סניפים של "בני ברוך-קבלה לעם" בארץ, לצד סניפים רבים בחו"ל. התנועה פעילה בערוצי תקשורת שונים בארץ, בראשם ערוץ משלה הפועל בכבלים ("ערוץ קבלה לעם") וכן באמצעות טור אישי של לייטמן באתר החדשות Ynet. בין תלמידי התנועה ניתן למנות גם סלבריטאים כגון משה איבגי, סשה דמידוב, ארקדי דוכין והנרי דוד.

על פי הערכות בני ברוך, כ-50,000 ישראלים מעורבים בפעילותה במידה כלשהי. המרכז הלימודי והלוגיסטי של התנועה נמצא בפתח תקווה ובקרבתו מתגורר הגרעין הפנימי של החברים הפעילים, המבקשים לקיים חיי קהילה ברוח קבלת הרב יהודה אשלג. חברי קהילה זו מסייעים בהפצת מסרי התנועה (תרגום השיעורים, פעילות ברשתות החברתיות ועוד). הגברים משתתפים בשיעורים הפרונטליים שמעביר לייטמן מדי יום לפנות בוקר, בין השעות 02:45 ל-06:00.

העיקרון המרכזי המנחה את התנועה הוא תיקון עצמי ברוח קבלת הרב אשלג, שבו האדם שואף לשנות את טבעו מאגואיסטי לאלטרואיסטי. בהתאם, קיים דגש רב על חיבור וערבות בין חברי התנועה, כמו גם בקרב כל עם ישראל וכן על לימוד משותף של קבוצת חברים. עקרון מרכזי נוסף הוא המאמץ להפיץ את חכמת הקבלה ברבים, מתוך תפיסה כי ככל שיותר אנשים יקבלו על עצמם את עקרונות הקבלה (כפי שהתנועה רואה אותם), תקרב הגאולה השלמה.

בעשור האחרון ספגה בני ברוך ביקורת מצד חברים לשעבר שפרשו ממנה ובני משפחה של חברים, שטענו כי הקהילה הפנימית מתנהלת בצורה פוגענית. לדבריהם, בקהילה

זו נהוג אורח חיים תובעני ונוקשה, שבמסגרתו נדרשים החברים להתרחק מבני משפחתם ומהעולם שמחוץ לתנועה ולהקדיש לה את רוב זמנם. בתגובה הצהירו לייטמן וחברים רבים בקהילה כי אין כל אמת בטענות ומדובר בהכפשות. התנועה אף הגישה מספר תביעות דיבה בנושא ובחלקן הושג הסדר פשרה, שבמסגרתו נאלצו מבקרי התנועה לחזור בהם מטענותיהם. בשאר המקרים ההליך המשפטי טרם הסתיים.

טענה מרכזית נוספת שעלתה נגד בני ברוך, בעיקר בקרב אנשי תקשורת, היא כי התנועה מנסה להשתלב בצורה סמויה בזירה הציבורית באמצעות ארגונים הקשורים אליה ("תנועת הערבות", "המח"ר בחינוך" ומפלגת "ביחד") ודרך התפקדות המונית לליכוד. בתגובה הבהירה הנהגת התנועה כי חברה הפעילים בארגונים אלה או מתפקדים לליכוד עושים זאת על דעתם, וכי בני ברוך לא עוסקת בפעילות פוליטית.

תוכן עניינים

1.....	מבוא ותקציר.....	
4.....	תנועות דתיות חדשות בישראל: בני ברק.....	
4.....	1. היסטוריה של התנועה.....	
5.....	2. פרופיל והיקף החברים בתנועה.....	
5.....	3. ארגונים הקשורים לתנועה.....	
7.....	4. מבנה ארגוני.....	
8.....	5. אידיאולוגיה ותיאולוגיה.....	
10.....	6. פרקטיקה.....	
11.....	7. ביקורת נגד התנועה.....	
11.....	7.1 פעילות אנטי כיתתית נגד התנועה.....	
12.....	7.2 הטענות נגד התנועה.....	
15.....	7.3 פעילות ממסדית נגד התנועה.....	
16.....	8. הליכים משפטיים שבהם מעורבת התנועה.....	
16.....	8.1 תביעות נגד התנועה.....	
17.....	8.2 תביעות של התנועה נגד אחרים.....	
17.....	9. פרסומים על התנועה.....	
17.....	9.1 ספרות של התנועה עצמה.....	
18.....	9.2 כתבות בעיתונות על אודות התנועה.....	
18.....	9.3 ספרות ביקורתית על התנועה.....	
19.....	9.4 ספרות מחקרית.....	

תנועות דתיות חדשות בישראל: בני ברוך

1. היסטוריה של התנועה:

מייסד ומנהיג תנועת 'בני ברוך' הוא מיכאל לייטמן, אשר נולד ב-1946 בעיר ויטבסק בבלארוס. לאחר שהשלים לימודי תואר שני בביו-קיברנטיקה עבד לייטמן כחוקר במכון להמטולוגיה. בשנת 1974 עלה עם משפחתו לישראל והשתקע ברחובות. בארץ עסק בעיסוקים שונים ובין השאר ניהל מרפאת שיניים.

מספר שנים לאחר עלייתו ארצה החל לייטמן ללמוד קבלה. תחילה למד ב"מרכז לקבלה" בראשות שרגא ברג ולאחר מכן אצל הרב ברוך אשלג (הרב"ש), אצלו המשיך ללמוד במשך 12 שנים.² בתקופה זו החל לייטמן לפרסם ספרי קבלה בשפה הרוסית. לאחר מותו של הרב"ש ב-1991 הקים לייטמן את קבוצת הלימוד "בני ברוך", על שם מורו.

בשנים הראשונות להקמתה כללה הקבוצה בעיקר תלמידים מבריה"מ לשעבר, אך בשנות התשעים המאוחרות החלה התנועה לפעול להפצה נרחבת יותר של מסריה, כולל בקרב ילידי הארץ, באמצעות עמותה שהקימה בשם "עמותת בני ברוך - קבלה לעם". לייטמן החל להרצות בפני קהלים רחבים יותר, הוקם אתר אינטרנט בשפות עברית, רוסית ואנגלית ובהדרגה נפתחו קבוצות לימוד בהנחייתם של מרצים נוספים. בעקבות מהלכים אלה הצטרפו לתנועה חברים רבים ובהדרגה התגבשה קהילה של תלמידי התנועה ובני משפחותיהם, שעברו להתגורר בקרבת מרכז התנועה שהוקם בפתח תקווה.

הצמיחה המשמעותית ביותר של התנועה התרחשה בראשית שנות האלפיים, לאחר ששיעוריו היומיים של לייטמן תורגמו לשפות נוספות מלבד עברית והועלו לאתר האינטרנט של העמותה. כתוצאה מכך ובנוסף לקהילה שהשתקעה בפתח תקווה, הצטרפו לתנועה חברים רבים נוספים מהארץ ומרחבי העולם, שלומדים באופן מקוון. לאחר מספר שנים נפתחו מרכזי לימוד נוספים בנוסף לזה שבפתח תקווה וכיום קיימים

¹ סקירת ההיסטוריה של התנועה מבוססת בעיקר על מאמרו של שי בן-טל, 'בני ברוך-סיפורה של קבוצה דתית חדשה', *אקדמות*, כ"ה (תש"ע), 149-169 ועל נתונים שנמסרו לנו על ידי אורן לוי, מנהל תוכן, עמותת "בני ברוך-קבלה לעם".

² קיימת מחלוקת באשר למשך לימודיו של לייטמן ב"מרכז לקבלה" – עפ"י נציגי המרכז, מדובר על תקופה של מספר שנים, בעוד שעל פי בני ברוך, מדובר על תקופה קצרה בלבד. ראו בן-טל, 'קבוצה דתית חדשה', עמ' 154, הערה 21 וכן:

Massimo Introvigne, 'Pragmatic Kabbalists: Bnei Baruch and the Globalization of Kabbalah', *Interdisciplinary Journal of Research on Religion*, 13, p. 12.

כ-30 סניפים של התנועה ברחבי הארץ, כמו גם סניפים רבים ברחבי העולם. בנוסף, הרחיבה התנועה את אופני ההפצה של מסריה לאמצעי תקשורת נוספים: הוצאה לאור עצמאית (הוצאת "קבלה לעם"), עיתון חינוכי (בין השנים 2006-2010), ערוץ בכבלים ובלוויין (עד שנת 2016 שידר ערוץ "קבלה לעם" בלוויין yes תחת השם "ערוץ 66". כיום הערוץ עבר לשדר באפיק 96 בחברת הכבלים HOT והוא נקרא ערוץ "קבלה לעם"), טור אישי של לייטמן באתרי החדשות Ynet, הארץ וג'רוזלם פוסט (שני האחרונים באנגלית) ותכנית אישית של לייטמן ברדיו האזורי (עד שנת 2016).

2. פרופיל והיקף החברים בתנועה

על פי הערכות התנועה, כ-50,000 איש בארץ מעורבים בה במידה כלשהי³, כאשר רוב התלמידים מקיימים אורח חיים חילוני או מסורתי. כחלק ממדיניותה המוצהרת, התנועה איננה יוזמת פנייה לקהל הדתי או החרדי, מכיוון שהדבר נתפס כלא יעיל.⁴ יחד עם זאת, חלק מחברי התנועה הם שומרי מצוות.⁵

התנועה כוללת כאמור "מעגל פנימי", המתגורר בקרבת מרכז התנועה בעיר פתח תקווה. קהילה זו מונה כ-300 משפחות (כאלף איש).⁶ על אף שהיא איננה מקיימת אורח חיים שיתופי, מדובר בקהילה מלוכדת, שחלק מחבריה פועלים להפצת רעיונות התנועה (לרוב בהתנדבות ובשעות הפנאי). בנוסף מפעילה התנועה חוגים שונים, המיועדים אך ורק לילדי הלומדים בה. חלק מן הגברים בקבוצה משתתפים בשיעורים שמעביר לייטמן מדי יום לפנות בוקר.

3. ארגונים הקשורים לתנועה

ניתן להצביע על מספר ארגונים שאינם שייכים לתנועה באופן רשמי או מבחינה משפטית אך הוקמו בפועל ע"י חלק מחברי התנועה.

- **המכון למחקר ע"ש הרב אשלג (ע"ר) - עפ"י [האתר הרשמי של המכון](#)**, הוא הוקם במטרה לטפח שיח אינטר-דיסציפלינארי בין חכמת הקבלה לתחומי המדע השונים, כגון חינוך, אקולוגיה וכלכלה. עוד נכתב שם כי המכון מפעיל תכניות לימוד, כנסים וימי עיון וכי הפעילות האחרונה מסוג זה נערכה ב-2004. המכון

³ בן-טל, 'קבוצה דתית חדשה', עמ' 161 וכן Introvigne, 'Pragmatic Kabbalists', p. 17.

⁴ ראו למשל בבלוג האישי של לייטמן בפוסטים "[למצוא את המקור למילוי](#)", "[ואהבת לרעך – בזה השכר!](#)".

⁵ להרחבה על פרופיל המצטרפים לבני ברק ראו Introvigne, 'Pragmatic Kabbalists', pp. 18-20.

⁶ בן-טל, 'תנועה דתית חדשה', עמ' 160.

התמקד בהוצאה לאור של כתבי בעל הסולם, הרב"ש וספריו של לייטמן עצמו. לייטמן הוא מייסד המכון ושמש כנשיאו. עמותה זו נסגרה ואיננה פעילה כיום.

- **תנועת הערבות לאיחוד העם (ע"ר)** – עמותה שקמה סמוך למחאה החברתית של קיץ 2011, במטרה לקדם את ערך הערבות ההדדית בחברה הישראלית. על פי [אתר התנועה](#), היא פועלת לקידום ערכי הערבות בתחומים מגוונים, כגון כלכלה, חינוך וחיי משפחה. כל זאת באמצעות קורסים, סדנאות (ובראשן "מעגלי שיח", הנערכים במקומות עבודה, ברשויות מקומיות וגם במקומות ציבוריים וללא תשלום) והוצאת ספרים. עוד נכתב באתר כי על אף שהתנועה הוקמה ע"י "קבלה לעם", היא פועלת כיום כתנועה עצמאית.⁷ אולם, נראה כי עדיין קיים קשר הדוק בין התנועות. כך למשל, משרדי תנועת הערבות שוכנים בבניין עמותת בני ברוך ועד לשנת 2013 הוקדשה לתנועת הערבות רצועת שידור בערוץ 66.

- **המח"ר בחינוך (ע"ר)** - עמותה זו הוקמה ב-2009 במטרה לקדם "הוראה מערכתית חברתית רלוונטית" (מח"ר).⁸ העיקרון העומד בבסיס שיטת חינוך זו הוא "החיבור הקבוצתי" בין התלמידים לבין עצמם ובין התלמידים, המורים, ההנהלה וההורים. העמותה, שנקראה בתחילה "לגדול בכיף" ולאחר מכן הסבה את שמה ל"המח"ר בחינוך" (ב-2013), הפעילה השתלמויות שהועברו לסגלי המורים ולמנהלי בתי-ספר.⁹ במהלך תקופת פעילותה תחת השם "לגדול בכיף" העמותה הוצגה כשיטה החינוכית של תנועת הערבות¹⁰, שמצדה הסבירה כי על אף ש-'לגדול בכיף' נוסדה במקור על ידי ארגון קבלה לעם", היא "מתפקדת כגוף חינוכי עצמאי".¹¹ העמותה עומדת כיום במרכז של תביעת דיבה שהגישה עמותת בני ברוך נגד אהרון אפלבוים, לאחר שמחה בפני משרד החינוך על שיתוף הפעולה עמה (ראו בהמשך "תביעות של התנועה נגד אחרים").

- **סיעת "ביחד"** – סיעה החברה במועצת העיר פתח תקווה. הסיעה הוקמה לקראת הבחירות המקומיות ב-2013 וזכתה למספר המושבים הגדול ביותר במועצת העיר (4 מתוך 27), אך לא הצטרפה לקואליציה. [על פי אתר הסיעה](#), היא אינה פונה לסקטור מסוים אלא להיפך, מבקשת לייצג את כל תושבי העיר, בין שיהיו דתיים ובין חילונים, עולים או וותיקים וכו'. ב-2014 דווח כי הסיעה פקדה אלפים

⁷ ראו "שאלות ותשובות" באתר התנועה.

⁸ ראו [פרופיל העמותה](#) באתר Guidestar.

⁹ סיגל בן-ארצי, "גישת המח"ר בחינוך; החיבור שישנה את פני מערכת החינוך", קו לחינוך, 30.5.2013.

¹⁰ ראו "האג'נדה החינוכית של תנועת הערבות" באתר התנועה.

¹¹ תנועת הערבות, חיים חדשים, בני ברק תשע"ב, עמ' 115.

ממצביעה למפלגת הליכוד.¹² הסיעה הוקמה על ידי פעילים ב"תנועת הערבות" וחצי מן המופיעים ברשימה - כולל ארבעת החברים שנבחרו למועצה – לומדים במסגרות הלימוד של עמותת "בני ברוך – קבלה לעם". יחד עם זאת, הנהגת הסיעה מדגישה כי אין קשר משפטי, ארגוני, כספי או כל קשר רשמי אחר, בין פעילותה לבין פעילות עמותת "בני ברוך – קבלה לעם". עמותת "בני ברוך – קבלה לעם" מצדה, מצהירה על עצמה כגוף א-פוליטי, אשר אין דבר בינו לבין פעילות הסיעה או פעילות כל סיעה או מפלגה אחרת במסגרת מוניציפאלית או ארצית.¹³

4. מבנה ארגוני

מנהיגה הרוחני של התנועה הוא כאמור מיכאל לייטמן. על אף שחברי התנועה מכנים אותו "רב" והוא אף מכונה כך בפרסומיה, הוא אינו רב מוסמך; עפ"י העמותה הוא אינו משמש בתפקידים רבניים הלכתיים ומדובר בתואר של כבוד והערכה שהעניקו לו תלמידיו.¹⁴ לייטמן זכה בתואר ד"ר לפילוסופיה וקבלה מטעם המכון הפילוסופי של האקדמיה הרוסית למדעים במוסקבה.¹⁵ פעילות עמותת "בני ברוך – קבלה לעם" מתנהלת באמצעות ועד העמותה וכן ועדות ומחלקות נוספות העוסקות ביצור תוכן, הפצה לקהל הרחב, הפצת חכמת הקבלה בעולם ועוד (ראו נספח א': תרשים המבנה הארגוני שנמסר למרכז מיד"ע על ידי העמותה).

בין הדמויות המרכזיות הפעילות בתנועת בני ברוך ובהנהלת העמותה ניתן למנות את מיכאל סנילביץ', אורן לוי, גלעד שדמון ואביו סופר. מיכאל סנילביץ' מנהל בפועל את כלל הפעילות הארגונית של עמותת "בני ברוך – קבלה לעם" ומשמש כמנכ"ל העמותה. אורן לוי הוא מנחה של תכנית הטלוויזיה "חיים חדשים" ומשמש כמנהל תוכן בכיר בעמותה. שדמון, שעסק ברפואה אלטרנטיבית וייסד את 'מכללת מהות לרפואה משלימה', אחראי על הפצת הקבלה בשפה העברית בישראל. בנוסף, שדמון הוא חבר מועצת העיר פתח תקווה מטעם סיעת "ביחד".

¹² זאב קם, 'דאגה בליכוד: חברי "קבלה לעם" מתפקדים למפלגה', nrg, 21.1.14. ראו גם - גור מגידו, 'מה חיפשו הפוליטיקאים הבכירים בקבלה לעם?', כאן – תאגיד השידור הישראלי, 2.3.2017.

¹³ שבתי בנדט, 'להיט הבחירות בפתח תקווה: "הכיניו משיחיים - ספיין"', וואלה, 8.11.2013.

¹⁴ כך באתר עמותת "בני ברוך - קבלה לעם", נכון ליום 15.5.17.

¹⁵ להלן קישור לעבודת הדוקטור של לייטמן בשפה הרוסית

אביהו סופר הוא מתלמידי הוותיקים של לייטמן, ממקימי העמותה ושימש בעבר כדובר התנועה. סופר אף הוא חבר במועצת העיר פתח-תקווה מטעם סיעת ביחד. שניים מילדיו של לייטמן, רחלי לייטמן ואורי לייטמן פעילים גם הם בתנועה.¹⁶

5. אידיאולוגיה ותיאולוגיה

האידיאולוגיה של תנועת בני ברוך מבוססת על פרשנותו של לייטמן לתורתו של הרב יהודה אשלג. בין העקרונות המרכזיים של אידיאולוגיה זו ניתן למנות:

- **תיקון עצמי כיעד המרכזי של האדם:** בבסיסה של תורת אשלג עומדת ההבחנה בין הרצון האלטרואיסטי "לתת" או "להשפיע", המגדיר את האל, הבורא, לבין הרצון האגואיסטי "לקבל", המגדיר את הבריאה בכלל ואת האדם בפרט. על האדם לשאוף לתיקון עצמי ולשנות את טבעו מאגואיסטי לאלטרואיסטי ובכך להתקרב ולדמות לאל, להתחבר ולדבוק בו.¹⁷
- **תיקון עולם:** תנועת בני ברוך מדגישה את חשיבות תיקון העולם. לדעתם, הטבע או הבורא מניעים את האנושות אל עבר כינונה של חברה מתוקנת הפועלת מתוך ערבות ודאגה הדדית. תהליך זה מתרחש באמצעות התפתחות הרצון ומתבטא, בין היתר, בתמורות הפוליטיות, הטכנולוגיות, הכלכליות והאקולוגיות העכשוויות. במציאות שכזו מוטל בני האדם לבחור לתקן את היחסים ביניהם מכאלו המבוססים על ניצול הדדי לכאלו המבוססים על דאגה הדדית. לחלופין, "יידחפו" לכך בני האדם בייסורים על ידי כוחות הטבע. מכאן נובע גם תפקידו של עם ישראל; לשמש כדוגמה ומופת של יחסים מתוקנים ולהפיץ את השיטה לכך, חכמת הקבלה - לכל העולם. על פי לייטמן, ביכולתו של הדור הנוכחי להיות "הדור האחרון", המסיים את תהליך התיקון עבור העולם כולו. בתקופה זו צפויים אסונות רבים, שיבהירו לאנושות כי עליה לפנות לדרך הקבלה.¹⁸ או אז תוכל להיווצר חברה חדשה בהנהגתם של המקובלים, אשר ישלטו ביד רמה ("לא תהיה אפשרות לערער על החלטותיהם או להחליפם"¹⁹) וידריכו את הציבור בדרך התיקון, עד אשר "האנושות כולה... תתחבר אל הבורא".²⁰

¹⁶ אורי בלאו, 'קבלה לעם, ומיליונים לקופה', הארץ, 22.8.2012.

¹⁷ בועז הוס, 'קומוניזם אלטרואיסטי: הקבלה המודרניסטית של הרב אשלג', עיונים בתקומת ישראל, 16 (2006), עמ' 114-115.

¹⁸ בן-טל, 'קבוצה דתית חדשה', עמ' 157, 164, 167.

¹⁹ מיכאל לייטמן, הדור האחרון, רמת גן תשס"ו, עמ' 229.

²⁰ שם. על חזון זה ראו גם יונתן מאיר, 'גילוי וגילוי בהסתר', קבלה, ט"ז (תשנ"ז), עמ' 214-216.

- **תפקידו של עם ישראל:** בהתבסס על כתבי הרב אשלג, הרב לייטמן ותלמידיו סבורים כי לעם ישראל תפקיד מפתח בתיקון העולם. לייטמן גורס כי עם ישראל נוסד כקבוצת מקובלים עוד בימי אברהם, מקרב תושבי בבל שבחרו ללכת אחר חזון האחדות שקידם אבי האומה. קבוצת מקובלים זו עברה תמורות רבות במהלך ההיסטוריה. במהלך תהליך ארוך זה, קבוצת זו "תקנה את עצמה" מאהבה עצמית לאהבת הזולת. אולם, היות שתכליתו של עם ישראל אינה תיקון של עצמו בלבד אלא תיקון העולם, היה עליו לצאת לגלות ארוכה ולהתערבב עם אומות העולם, כדי להכשיר את העם לתפקידו כמחנך, שעתידי להוביל את האנושות כולה לחיים מתוקנים. חזרתו של עם ישראל לארצו מהווה סימן לכך שהדור מוכן לתיקון. לפיכך, מרגע כינון המדינה מחויב עם ישראל לממש את ייעודו – לשמש דוגמה מוסרית לעולם, בהתבסס על עקרונות הקבלה, כפי שלייטמן מבינם.
- **חשיבותה של הקבוצה:** הרב יהודה אשלג, שהושפע מרעיונות סוציאליסטיים, גרס שתהליך התיקון יכול להתבצע רק כאשר האדם חי בחברה אלטרואיסטית (קרי סוציאליסטית), שבה כל פרט דואג לצרכי הזולת, שכן רק אז יוכל להתפנות מדאגה לצרכיו האישיים ולהפוך את רצונו לרצון לתת.²¹ עקרון זה מופיע בצורה מעודנת אצל בני ברוך, המדגישים את חשיבות "אהבת החברים" כדרך להגיע לתיקון; החברים אינם חיים חיי שיתוף אולם קיים דגש על חשיבותן של הקבוצה וערבות הדדית להתקדמותו הרוחנית של הפרט.
- **הקבלה כמדע:** בעקבות הרב אשלג, לייטמן מגדיר את הקבלה כ"מדע" ומקדיש חלק ניכר מספריו ומשיעוריו לשאלות ותשובות, לשרטוטים, למתן הגדרות ולהצגתה של הקבלה כ"שורש כל המדעים".
- **הפצה נרחבת של חכמת הקבלה:** בעוד שמקובלים רבים סברו כי יש להגביל את לימוד הקבלה לגברים יהודים בעלי השכלה רבנית, האמין אשלג כי הגיעה העת להפצה נרחבת יותר של הקבלה.²² התנועה מפרשת קריאה זו כמתייחסת לקהלים רחבים ביותר, כולל נשים, יהודים שאינם שומרי מצוות ואף לא-יהודים. התנועה לא רק מתירה לקהל הרחב ללמוד את חכמת הקבלה, אלא פועלת נמרצות לעידוד התופעה, שכן היא מאמינה כי ככל שיותר אנשים יקבלו על עצמם את עקרונות הקבלה (כפי שהתנועה רואה אותם), תקרב הגאולה.²³

²¹ הוס, 'קומוניזם אלטרואיסטי', עמ' 116.

²² שם, עמ' 110.

²³ בן-טל, 'קבוצה דתית חדשה', עמ' 155.

6. פרקטיקה

להלן מספר ערוצי פעילות מעשיים ועקרונות בפרקטיקה של התנועה.

יחס לקיום מצוות: התנועה אינה דורשת מחבריה אורח חיים הלכתי ורובם מנהלים אורח חיים חילוני או מסורתי. יחד עם זאת, לייטמן וחלק מתלמידיו הקרובים מקפידים על קיום מצוות.

לימוד קבוצתי: אף שניתן ללמוד באופן עצמאי מספרי התנועה ומההרצאות המופיעות באינטרנט, התנועה מדגישה את חשיבותו של לימוד בקבוצה. לימוד זה מתבצע בתחילה בסניפים של מכללת "קבלה לעם", המציעה לימודי יסוד ולימודי המשך. לאחר ההשתתפות בלימודי היסוד רשאים הגברים (בלבד) להשתתף בשיעור היומי לתלמידים מתקדמים של לייטמן במרכז בפתח תקווה. שיעורים אלה מתקיימים בין השעות 2:45 ל-06:00 לפנות בוקר. השיעור היומי לתלמידים מתקדמים משודר בערוץ הטלוויזיה ובאינטרנט וכל אחד, כולל נשים, רשאי לצפות בו.

הפצה: הפצת הקבלה היא אחת המשימות המרכזיות של תנועת בני ברוך. קרוב ל-100 עובדים עוסקים בכך בשכר מלא או חלקי, במסגרת עבודתם בעמותת "בני ברוך – קבלה לעם". חלק מחברי התנועה מקדישים נתח משמעותי מזמנם לפעילויות הפצה בהתנדבות במשימות כגון תרגום, הפקת סרטונים ופעילות ברשתות החברתיות.

תרומות ומעשר: פעילות העמותה ממומנת על ידי תרומות של תלמידי התנועה ותומכיה. על פי עמותת "בני ברוך – קבלה לעם" כ-600 מהלומדים בתנועה מעבירים לה מרצונם מדי חודש אחוז מסוים מהכנסתם (חלקם עד עשירית מהכנסתם) על מנת לתמוך בפעילות ההפצה של הארגון. התנועה מסבירה כי בעוד שתשע עשירות מהתיקון העצמי נעשות ע"י האדם, את העשירית האחרונה רק הציבור יכול לתקן. המעשר הוא הדרך בה האדם תורם לציבור, על מנת שיתקן על ידו. מי שלא משלם מעשר אינו נחשב לתלמיד, ו"אינו יכול להתקדם בדרך הרוחנית ולהתקרב לגילוי הבורא".²⁴ עפ"י אתר התנועה, אם תלמיד לא שילם מעשר למעלה מחודש ואין לו סיבה מוצדקת לכך, השתתפותו בשיעורים מופסקת באופן מידי.

ישיבות וכנסים: כפועל יוצא מן הדגש של התנועה על חיבור בין חבריה, היא מקיימת מספר מפגשים קבועים. אחת לשבוע מתקיימת "ישיבת חברים עולמית", שבה מתכנסים החברים בסניפי התנועה בארץ ובעולם לישיבה וירטואלית משותפת שבה הם חולקים חוויות, שרים יחד וכדומה (לייטמן אינו משתתף בפגישה זו). כמו כן, נערכים

²⁴ [שאלות ותשובות נפוצות בנושא המעשר](#) באתר "בני ברוך קבלה לעם", נכון ליום 15.5.17.

מדי פעם כנסים ואירועים של התנועה בארץ ובעולם. המרכזי שבהם הוא כנס שנתי עולמי בשם "קבלה לעם", המתקיים בשנים האחרונות בגני התערוכה בתל אביב. בכנס משתתפים אלפי אנשים והוא משמש אמצעי ליצירת התעניינות בקרב מצטרפים פוטנציאליים וחיזוק תחושת הלכידות בקרב החברים הקיימים.

7. ביקורת נגד התנועה

7.1 פעילות אנטי כיתתית נגד התנועה

"המרכז הישראלי לנפגעי כתות" מתייחס לתנועה כקבוצה בעלת מאפיינים כיתתיים. בתצהירים שהגישה מנכ"לית המרכז רחל ליכטנשטיין בשני הליכים משפטיים שונים; רון וסיגל דבח נגד בני ברוך (2011), ובני ברוך נגד אהרון אפלבוים (2013), נטען כי לתנועה מאפיינים כיתתיים, ובראשם תפיסה של המנהיג כדמות עליונה שיש לציית לה בכל תחומי החיים, התנתקות מבני משפחה וחברים שאינם חברי התנועה, וחוב החברים להקדיש את רוב שעות הפנאי שלהם לפעילויות התנועה. לטענת המרכז לנפגעי כתות, תיאור זה מסתמך על עדויות יוצאי התנועה או בני משפחה של חברים בה.²⁵

על אף טענות אלה, בני ברוך לא מופיעה ברשימת הכתות באתר המרכז וזאת ככל הנראה כתוצאה מתביעת לשון הרע שהגישה התנועה כנגד המרכז ב-2010. באותה שנה התראיינה מנכ"לית המרכז דאז דנית קרן בתכנית הבוקר של ערוץ 10. כאשר נתבקשה לתת דוגמה ל"כת שקיימת כרגע שאנחנו לא מכירים שקורים בה דברים שיכולים להיות פליליים", נתנה קרן כדוגמה את בני ברוך.²⁶ בעקבות אמירה זו הגישה עמותת "בני ברוך-קבלה לעם" תביעת לשון הרע נגד המרכז לנפגעי כתות. בשנת 2011 הגיעו הצדדים להסדר פשרה, שבמסגרתו נדרש המרכז לחזור בו מאמירותיו, להסיר את התנועה מהרשימה באתר האינטרנט ולפרסם הודעת התנצלות המבהירה כי המרכז אינו מייחס לבני ברוך "מאפיינים כיתתיים פליליים כלשהם".²⁷

עם זאת, בתצהיר שהגיש המרכז לנפגעי כתות לבית המשפט במסגרת תביעת לשון הרע של עמותת "בני ברוך-קבלה לעם" נגד אהרון אפלבוים (ראו בהמשך "תביעות של התנועה נגד אחרים") מסבירה מנכ"לית המרכז הנוכחית רחל ליכטנשטיין כי אף שהמרכז לא מייחס לבני ברוך מאפיינים פליליים, הוא לא נסוג מעמדתו שמדובר בכת

²⁵ ראו באתר "המרכז לנפגעי כתות" [לתצהיר בעניין דבח](#); [לתצהיר בעניין אפלבוים](#), נכון ליום 15.5.17.

²⁶ מתוך תמליל הראיון כפי שמופיע ב[כתב התביעה של בני ברוך](#) (מתוך אתר "העין השביעית" נכון ליום 15.5.17).

²⁷ [הסדר הפשרה](#), מתוך אתר "העין השביעית" נכון ליום 15.5.17.

והסיר את התנועה מרשימת הכתות רק בשל החשש מתביעה נוספת של העמותה כנגדו וההוצאות הכספיות הכרוכות בכך.

7.2. הטענות נגד התנועה

1. **הגדרת התנועה 'כת פוגענית':** הטענה העיקרית המופנית נגד התנועה היא כי מדובר בכת פוגענית, תוך התמקדות במערכת היחסים המתקיימת בתוך הקבוצה הפנימית. על סמך עדויות של חברים לשעבר בתנועה ובני משפחה של חברים בהווה, טוענים מבקרי התנועה כי היא בעלת מספר מאפיינים פוגעניים וביניהם:²⁸

- פולחן אישיות המתנהל סביב לייטמן, אשר נתפס כאדם בדרגה רוחנית גבוהה ביותר, שאין לערער על החלטותיו. נטען כי החברים נתונים גם למרותה של ההנהגה (שאותה ממנה לייטמן), המנהלת את התנועה בעזרת תקנון נוקשה.
- דרישה לאורח חיים תובעני, הכולל השתתפות בשיעורים ליליים המתקיימים בין השעות 3:00 ל-6:00 בבוקר, פעילויות הפצה, מפגשים ותורנויות, באופן המחייב את חברי הקבוצה להקדיש את רוב זמנם הפנוי לתנועה. על פי הביקורת ההשתתפות בשיעורים הליליים עשויה לפגוע בתפקוד המשתתפים בהם במהלך היום.
- ניתוק חברי התנועה מהעולם החברתי שמחוץ לתנועה, כולל חברים ובני משפחה. נטען כי הדבר לא נובע רק מהרצון להרחיק את חברי התנועה מהשפעתם של אנשים שאינם שותפים להשקפת העולם של התנועה, אלא שמדובר גם בתוצאה ישירה של השקעת כל הזמן הפנוי בפעילויות התנועה, כולל בשבתות ובחגים.

התנועה מצדה מערערת לחלוטין על ההאשמות בדבר שליטה בחיי החברים וניתוקם מהעולם החיצון. לדברי לייטמן, החברים רשאים להתקרב ולהתרחק מהתנועה לפי רצונם ואין כל ניסיון לנתקם ממשפחותיהם.²⁹ כמו כן, התנועה מבהירה כי פרט לתקנון המופיע אצל רשם העמותות אין לה כל תקנון מחייב; אף

²⁸ ראו למשל [בחוות הדעת](#) שהגיש הפסיכולוג נחי אלון בתביעה נגד אפלבאום, ובתצהיר של מנכ"לית המרכז הישראלי לנפגעי כתות רחל ליכטנשטיין באותה התביעה (מתוך הבלוג של אהרון אפלבאום, נכון ליום 15.5.17). על אורח החיים התובעני והקושי מול בני משפחה שאינם בתנועה ראו גם בן-טל, 'קבוצה דתית חדשה', עמ' 166, 169.

²⁹ שביט, 'אולטרה לייטמן'. על היכולת לשנות מעת לעת את מידת המחויבות לקבוצה ראו גם בן-טל, 'קבוצה דתית חדשה', עמ' 166-167.

שמדי פעם יש יוזמות עצמאיות של קבוצות לומדים או חברים בארץ או בעולם לנסח לעצמם קודים התנהגותיים, יוזמות אלה "נדחו כולן על ידי הנהלת העמותה"³⁰.

מסרים דומים מופיעים גם בעדויות של חברים בתנועה שמסרו תצהירים בתביעה של התנועה נגד אפלבאום (ראו בהמשך). אלה טוענים כי לייטמן "דוחה בתוקף" ו"מתנער" מכל ניסיון לייחס לו מעמד מיוחד³¹, וכי חברי התנועה מעולם לא נדרשו להתנתק מחבריהם ומשפחותיהם. יתר על כן, הם מספרים שלפי דבריו של הרב לייטמן, "קודם כל הפרנסה והמשפחה – ורק לאחר מכן הקבלה"³².

באשר לטענה בדבר הקדשת שעות רבות לפעילות בתנועה, כולל לימוד בשעות הלילה, התנועה אינה מתכחשת לכך. הלימוד בשעות הלילה נובע לדברי לייטמן הן מסיבות רוחניות ("בשעה הזאת כל הרצונות הגשמיים בתרדמה"³³), והן מסיבות פרקטיות, שכן בשעות היום על האדם להתפרנס ולבלות עם משפחתו.³⁴ באשר לזמן המוקדש להפצת הקבלה, הרי שהדבר נתפס כמשרת לא רק את התנועה אלא גם את הזולת (ראו לעיל, בתת הפרק "אידיאולוגיה"), ולפיכך התנועה מתגאה בהיקף פעילות חבריה לצורך זה. כך נכתב בכתב ההגנה בתביעת הזוג דבח: "תלמידי הארגון עושים ימים כלילות על מנת להפיץ את המסר של גדולי המקובלים 'ואהבת לרעך כמוך' למיליוני תלמידים בארץ ובעולם... הארגון נחשב לאוסף של אנשים קשי יום, העושים לילות כימים, שעל אף משאבים מצומצמים העומדים לרשותם, מצליח[ים] לחבר לבבות"³⁵.

לבסוף, את העדויות הביקורתיות של חברים לשעבר בתנועה מסבירה בני ברוך כך: "סביר להניח שבעמותה שמלמדת מאות אלפי אנשים ניתן למצוא עשרות ואולי אפילו מאות שאינם מרוצים. העובדה שמצאו חמישה [הכוונה לתצהירים ממשפט אפלבאום - הערת מחבר הדו"ח] מעידה עד כמה פעילות העמותה מבורכת. אלה יוצאים מהכלל שאינם מעידים על הכלל"³⁶.

2. **היחס לנשים:** יש המאשימים את התנועה באפליה וביחס מזלזל כלפי נשים. יחס זה בא לידי ביטוי באיסור על נשים להשתתף בשיעורים היומיים ובתפיסה המקובלת

³⁰ בלאו, 'מיליונים לקופה'.

³¹ ראו ליאת בר סתיו וגיא ליברמן, '[סודות הקבלה לעם](#)', ידיעות אחרונות, 4.3.2016.

³² שם. על דחייתם של החברים בתנועה את הטענות בדבר פולחן אישיות וניתוק מהעולם ראו גם Introvigne, 'Pragmatic Kabbalists', p. 31.

³³ שביט, 'אולטרה לייטמן'.

³⁴ ראו [ראיון עם לייטמן](#) באתר "בני ברוך - קבלה לעם".

³⁵ סעיפים 314, 371 בכתב ההגנה. כתבי התביעה וההגנה ניתנים להורדה בבלוג "לולאת האל", [כאן](#).

³⁶ בר סתיו וליברמן, 'סודות הקבלה לעם'.

בתנועה כי נשים אינן יכולות להגיע לתיקון בכוחות עצמן, אלא רק דרך התיקון שעושים הגברים.³⁷ בנוסף, בחלק מהתצהירים שהוצגו מטעם אהרון אפלבוים במשפטו, העידו שני חברים לשעבר בבני ברוך כי מעמדן של הנשים בתנועה נחות יותר וכי גברים רבים מתייחסים בזלזול לנשותיהם.³⁸

בתגובה לטענות על אפליה, מסביר לייטמן כי נשים אינן משתתפות בשיעור הפרונטלי כדי שלא יסיחו את דעתם של הגברים מהלימוד.³⁹ באשר להבדלים בין המינים, התנועה גורסת כי גם נשים מסוגלות לבצע את התיקון, אם כי תפקידן של הנשים הוא לתמוך ולעזור לגברים במשימתם. זאת ועוד, התנועה מדגישה כי ללא עזרת הנשים גם הגברים לא יוכלו להגיע לתיקון וכי שני התפקידים חשובים באותה המידה.⁴⁰ באשר לטענות שעלו במשפט אפלבוים על היחס של חברי התנועה לנשים, חברי התנועה העידו בתצהירים שהוגשו מטעמה כי אין לכך כל בסיס. לטענת התנועה, מדובר במקום המכבד ומוקיר מאד נשים ואף מעצים אותן. ולראייה, נשים משתתפות בהחלטות מכריעות ואף מנהלות עשרות ומאות גברים במסגרת תפקידיהן בהתנדבות או בשכר בעמותה.⁴¹

3. **הצנעת הקשר לארגונים אחרים:** התנועה ספגה ביקורת על העובדה כי היא מצניעה את הקשר בינה לבין הארגונים הפועלים בזירה הציבורית בזיקה אליה, כגון "תנועת הערבות", "המח"ר בחינוך" ובמיוחד סיעת "ביחד".⁴² התנועה איננה מתכחשת לקשר אל תנועת הערבות.⁴³ עם זאת, היא מדגישה כי אין לה כל קשר לסיעת "ביחד" או לכל פעילות פוליטית אחרת במישור המוניציפאלי או הארצי.⁴⁴ חברי סיעת "ביחד" עצמם, כשנדרשו להסביר מדוע הם מציינים בפרסומיהם את הקשר ל"תנועת הערבות" אך לא לבני ברוך, השיבו כי "מעולם לא הסתרנו את הקשר של

³⁷ יש לציין כי לא מדובר רק בביקורת מבחוץ, אלא לעתים מקרב חברות התנועה עצמה. שי בן-טל מספר כי האיסור על נשים להשתתף בריקודים בקונגרס העולמי בוטל בעקבות מחאת הנשים על כך (קבוצה דתית חדשה, עמ' 165, הערה 60). נשים אף פונות ללייטמן בבילוג האישי שלו בשאלות כגון [מדוע הוא לא מלמד נשים באופן קבוע](#), [מדוע רק גברים מורשים ללמד](#), ועוד.

³⁸ בר סתיו וליברמן, סודות הקבלה לעם.

³⁹ שביט, 'אולטרה לייטמן'. יש לציין גם כי בקורסים שמציעה מכללת "קבלה לעם" לא נהוגה הפרדה.

⁴⁰ ראו למשל בפוסט "[בוואו נפעל במשותף](#)" בבילוג האישי של לייטמן (נכון ליום 15.5.17).

⁴¹ בר סתיו וליברמן, 'סודות הקבלה לעם'. ראו גם Introvigne, 'Pragmatic Kabbalists', pp. 31-32.

⁴² ראו למשל גיא ליברמן ויאנה פבזנר בשן, 'סוד הרשימה הפוליטית', [ידיעות אחרונות](#), 12.9.2013; בנדט, 'להיט הבחירות'; תומר פרסיקו, '[אנשי תנועת הערבות \("קבלה לעם"\) מנסים לחדור לבתי הספר](#)', [מינים](#), 14.3.2012.

⁴³ כך, למשל, "תנועת הערבות" מוזכרת [באתר הרשמי של בני ברוך](#). באשר ל"מח"ר בחינוך", היא אינה מוזכרת בפרסומים של בני ברוך, ולהיפך. אולם, בתביעה שהגישה בני ברוך נגד אהרון אפלבוים היא לא ערערה על הקישור שערך בין שני הגופים, אלא רק על טענתו כי בני ברוך היא כת.

⁴⁴ ליבמן ופבזנר בשן, 'סוד הרשימה הפוליטית'.

חלק מהאנשים ברשימה ללימודי חכמת הקבלה שנעשית במסגרת בני ברוך, אך הדבר אינו רלוונטי לפעילות הציבורית-פוליטית של "ביחד" ולכן לא הודגש בחומר השיווקי. מאידך, הפעילות הציבורית של המועמדים כן נעשתה במסגרת 'תנועת הערבות'⁴⁵.

4. **השתקת ביקורת:** טענה נוספת שהופנתה נגד התנועה היא כי מנסה להשתיק ביקורת על אודותיה באמצעות תביעות דיבה.⁴⁶ בשנים האחרונות הגישה התנועה לפחות חמש תביעות כאלה, בעקבות פרסומים שהאשימו אותה בפעילות כיתתית או פוליטית. כתבה של אתר ביקורת התקשורת "העין השביעית" שעסקה בתביעות אלה הייתה אף היא מושא לתביעה ובעקבותיה נאלצו עורכי האתר להסיר את הכתבה ולהתנצל.⁴⁷ יצוין כי "העין השביעית" הוא הגוף השני שנאלץ לחזור בו מטענותיו נגד תנועת בני ברוך בעקבות הסדר פשרה, לאחר המרכז הישראלי לנפגעי כתות (ראו לעיל בסעיף "פעילות אנטי-כיתתית נגד התנועה"). שאר התביעות עדיין מתבררות בבית המשפט.

7.3 פעילות ממסדית נגד התנועה

ב-8 לאוגוסט 2016 נערכה ישיבה בוועדת הכספים של הכנסת, שעסקה במוסדות המבקשים להעניק לתורמים פטור ממס הכנסה על התרומה ("אישור מוסדות ציבור לעניין סעיף 46 לפקודת מס הכנסה"). בעת הדיון ביקשו נציגי המרכז הישראלי לנפגעי כתות שלא להאריך את האישור הקיים של בני ברוך לעניין זה. זאת בשל העדויות שתוארו לעיל באשר למאפייניה הכיתתיים של התנועה וכן באשר ל"מתן כספים רבים, מתן תרומות ללא קבלות".⁴⁸

בתגובה הסביר נציג משרד האוצר כי טענות אלה מוכרות למשרד וכי התנועה נמצאת בבדיקה מזה כשנתיים. לדבריו, מאחר ואין בידי המדינה כלים ברורים להגדרת קבוצה ככת, נבדקו רק "סממנים של כפייה וניצול". לדברי נציג משרד האוצר לאחר בדיקת העדויות ושימוע שנערך ללייטמן, לא נמצאו הוכחות לכפייה של תשלום המעשר, או למעשים בלתי חוקיים אחרים.

⁴⁵ שם.

⁴⁶ ראו למשל תומר פרסיקו, '[בני ברוך מאיימת בתביעות דיבה כדי להשתיק תחקירים שהיא תופסת בפוגעניים](#)', מינים, 7.5.2015.

⁴⁷ ראו שוקי טאוסגי, '[לא תשתיקו אותנו](#)', העין השביעית, 22.6.2016. בקישור מופיעים גם כתבי התביעה וההגנה.

⁴⁸ לפרוטוקול הישיבה ראו [באתר 'כנסת פתוחה'](#), נכון ליום 15.5.17.

בתום הדיון הוחלט כי בשל העובדה הנושא נמצא עדיין בבירור בבית המשפט (הכוונה לתביעה הדיבה של העמותה נגד אהרון אפלבוים, ראו תחת "תביעות של התנועה נגד אחרים"), האישור ניתן לשנה בלבד, במקום לשלוש שנים כמקובל, ובמהלכה תמשך הבדיקה ע"י משרד האוצר.

8. הליכים משפטיים שבהם מעורבת התנועה

עד כה הוגשה נגד התנועה תביעה אחת בגין הפרת זכויות יוצרים, בעוד שהתנועה עצמה הגישה כאמור מספר תביעות, כולן תביעות לשון הרע בשל פרסומים אודותיה.

8.1 תביעות נגד התנועה

ב-2011 הגישו בני הזוג רונן וסיגל דבח תביעה נגד העמותה וכמה מחבריה. בני הזוג היו חברים בעמותה במשך מספר שנים ורונן היה חבר בלהקה שפעלה במסגרת התנועה. על פי הנטען בכתב התביעה, בעקבות סכסוך עם חברי הלהקה האחרים סולק רונן מהלהקה, והתנועה דרשה שיוותר על זכויות היוצרים שלו. משלא נענה לדרישה, טען דבח, הופעלו עליו לחצים ע"י גורמים שונים בתנועה ולבסוף סולקו הוא ואשתו מבני ברך לחלוטין.

דבח טען כי לאחר פרישתו המשיכה הלהקה להשתמש ביצירותיו ולפיכך הפרה את זכויות היוצרים שלו. בנוסף, ביקש לפצות אותו ואת אשתו על עגמת הנפש שנגרמה להם בשל הלחצים שהופעלו עליהם לטענתו במסגרת הסכסוך (לרבות תקיפה פיזית ומילולית) ובשל הסילוק מהתנועה, שהיוותה עבורם משפחה במשך מספר שנים.

בכתב התביעה נטען כי הלחצים שהופעלו על בני הזוג התאפשרו בשל היותה של התנועה כת. על פי כתב התביעה: "החברים המשתייכים לכת של בני ברך נתונים למרות הארגון ולהחלטותיו בצורה טוטאלית, והם חיים במעין "בועה" המנותקת כמעט לחלוטין מהווי החיים המוכר לאדם הרגיל מהישוב...חברי הכת נתונים להשפעת הבכירים בכת, המהווים סמכות רוחנית עבורם, ולהחלטותיהם בצורה כמעט עיוורת, אלו מהחברים אשר פועלים כנגד הארגון, או שלא ממלאים אחר החלטותיו, כפי שפעל התובע בסירובו להעביר לידי בני ברך את זכויות היוצרים שלו, זוכים להטרדות, איומים ושאר פעולות אלימות מצד מנהלי ו"חיילי" בני ברך".⁴⁹

בתגובה לטענות שעלו בתביעה, טענו בבני ברך כי לא נעשה שימוש ביצירותיו של דבח לאחר שעזב את הלהקה. עוד נטען כי לא רק שהתנועה לא נהגה כלפי בני הזוג באלימות, אלא ההיפך הוא הנכון, והתנהגותם האלימה של בני הזוג, שהובילה אף לצו הרחקה

⁴⁹ סעיף 27 בכתב התביעה (ראו הערה 35 לעיל).

כנגד רונן, היא שגרמה לסילוק מהלהקה ובהמשך מהתנועה. באשר לטענות על אופייה הכיתתי של בני ברוך, נטען בכתב ההגנה כי "לא רק שבני ברוך איננו בעל סממנים כיתתיים כמו שלשווא מנסה התובע לייחס לארגון, אלא בני ברוך הוא ארגון חינוכי מהגדולים והמתפתחים מסוגו בעולם, הזוכה להערכה מצד גורמים בינלאומיים ורשמיים בארץ ובעולם כדוגמת: אונסק"ו, האו"ם, בתי ספר ומערכות חינוך פורמאליות ובלתי פורמאליות".⁵⁰

התביעה הסתיימה ב- 2013 בפשרה שפרטיה חסויים.

8.2. תביעות של התנועה נגד אחרים

במהלך השנים הגישה בני ברוך מספר תביעות דיבה נגד גופים ואנשים פרטיים שהאשימו אותה בהתנהלות כיתתית. כאמור, שתיים מהן הסתיימו בהסדרי פשרה, שבמסגרתם נאלצו הנתבעים לחזור בהם מהטענות ולהתנצל, והאחרות עודן מתבררות בבית המשפט. מאלה ראוי לציין בעיקר את התביעה נגד אהרון אפלבוים, שכן תוצאות המשפט עשויות כאמור להשפיע על הטבות שמקבלת התנועה מהמדינה.

נושא התביעה הוא מכתב שכתב אפלבוים ב-2012 למשרד החינוך, לגבי הטמעת השיטה החינוכית "לגדול בכיף" (כיום "המח"ר בחינוך"), ראו "ארגונים הקשורים לתנועה" (לעיל) בבית ספר יסודי בטבעון. במכתב נטען כי "לגדול בכיף" מופעלת על ידי בני ברוך וכי מדובר בכת המשעבדת את חבריה, ביניהם גם בנו של אפלבוים. בתגובה למכתב זה הגישה התנועה תביעת לשון הרע נגד אפלבוים, שבה לא הכחישה את הקשר ל-"לגדול בכיף", אך מחתה על תיאורה ככת הרסנית. לתמיכה בטענותיהם הגישו שני הצדדים תצהירים של חברים (מטעם בני ברוך) או חברים לשעבר (מטעם אפלבוים) על אודות אורח החיים בתנועה (חלקים מהם ניתנים לקריאה ברשת).⁵¹ כאמור, ההליך המשפטי טרם הסתיים.

9. פרסומים על התנועה

9.1. ספרות של התנועה עצמה

התנועה מוציאה עשרות ספרים באופן עצמאי, הניתנים לרכישה בחנות הספרים המקוונת שלה: [66 books](#). פרט לספרים העוסקים באופן ישיר בחכמת הקבלה, התנועה מוציאה גם ספרים רבים הבוחנים תחומים אחרים כדוגמת משפחה, חברה, כלכלה,

⁵⁰ סעיף 324 בכתב ההגנה (ראו הערה 35 לעיל).

⁵¹ ראו בר סתיו וליברמן, 'סודות הקבלה לעם'.

בריאות ואף ספרי ילדים בראי הקבלה וברוח משנתה של התנועה. רוב הספרים הם פרי עטו של לייטמן או מבוססים על הרצאותיו.

כותרים לדוגמה:

- שיחות על שלבי הסולם (2004) – שיחות על מאמרים של הרב"ש.
 - ראיון עם העתיד (2004) – מציג את עיקרי משנתו של לייטמן.
 - הדור האחרון (2006) - פרשנותו של לייטמן ל"כתבי הדור האחרון" של בעל הסולם.
 - קבלה, מדע ומשמעות החיים (2005) - שיחות בין לייטמן למדענים מתחום הפיזיקה הקוונטית אודות המפגש בין קבלה ומדע.
- בנוסף, יש לתנועה מספר אתרי אינטרנט, כאשר המרכזיים הם:

<http://www.kab.co.il> - האתר הראשי

<http://www.kabbalahmedia.info> – ארכיון שיעורים, ספרים, תכניות ועוד

<http://laitman.co.il> – הבלוג האישי של לייטמן

9.2. כתבות בעיתונות על אודות התנועה

- יהודה יפרח, '[התגלות בדרך הלימוד](#)', מקור ראשון, מוסף שבת 31.3.2017
- גור מגידו, '[מה חיפשו הפוליטיקאים הבכירים בקבלה לעם?](#)', כאן – תאגיד השידור הישראלי, 2.3.2017.
- ליאת בר סתיו, גיא ליברמן, '[סודות הקבלה לעם](#)', ידיעות אחרונות, 4.3.2016.
- זאב קם, '[דאגה בליכוד: חברי "קבלה לעם" מתפקדים למפלגה](#)', nrg, 21.1.14.
- אורי בלאו, '[קבלה לעם, ומיליונים לקופה](#)', הארץ, 22.8.2012.
- עמוס שביט, '[אולטרה לייטמן](#)', ידיעות אחרונות, 30.7.2010.

9.3. ספרות ביקורתית על התנועה

עד כה לא פורסמה ספרות ביקורתית נגד התנועה. קיימים שני אתרי אינטרנט המוקדשים לנושא:

[BB Kabbalah – The Truth](#) - הוקם על ידי חברים לשעבר בסניפי התנועה בארה"ב.

[בני ברוך טובעים אותי!](#) - הוקם על ידי אהרון אפלבוים, ומתמקד בתביעה נגדו.

שני אתרים נוספים המפרסמים לעתים רשימות ביקורתיות נגד התנועה שייכים לחוקר הדת תומר פרסיקו (הקישורים מפנים לרשימות על בני ברוך):

[לולאת האל](#)

[מינים](#)

9.4. ספרות מחקרית

שי בן-טל, 'בני ברוך-סיפורה של קבוצה דתית חדשה', **אקדמות**, כ"ה (תש"ע), 149-169.
[בוחר את התנועה תוך השוואה לתנועות דתיות חדשות ותנועות עידן חדש]

יונתן מאיר, 'גילוי וגילוי בהסתר', **קבלה**, ט"ז (תשנ"ז), 151-258.
[עוסק בממשיכי הרב אשלג, ביניהם בני ברוך, ויחסם להפצת חכמת הקבלה]

Massimo Introvigne, Pragmatic Kabbalists: Bnei Baruch and the Globalization of Kabbalah, *Interdisciplinary Journal of Research on Religion*, 13, Article 2.

[מחקר על בני ברוך של חוקר מוביל בתחום הדתות העכשוויות]

Jody Myers, 'Kabbalah for the Gentiles: Diverse Souls and Universalism in Contemporary Kabbalah,' in *Kabbalah and Spiritual Revival: Historical, Sociological and Cultural Perspectives*, Boaz Huss, ed. (Ben-Gurion University Press, 2011), pp. 181-211.

[עוסק ביחס ללימוד חכמת הקבלה ע"י לא יהודים, בין השאר אצל בני ברוך]

הכינו את הדו"ח: פרופ' בועז הוס, תמר גרדן

תאריך עדכון אחרון: 27.5.17

**אסיפה כללית
חברי עמותה**

רואה חשבון

ועדת השקעות

ועדת ביקורת

ועד העמותה

מנכ"ל

מבקר פנימי

המחלקה
המשפטית

מחלקת כספים

כוח אדם

הפצת חכמת
הקבלה בעולם

מחלקת תשתיות

מחלקות תפעול
ערוצי הפצה

ערוצי הפצה
לקהל הרחב

מחלקות יצור
תוכן

חכמת הקבלה
בשפה הספרדית

תחזוקה ותפעול בניין
קבלה לעם

תרגום סימולטני

מכללת "קבלה לעם"

תוכן וידאו

חכמת הקבלה
במדינות אירופה

קצין ביטחון

תרגומים מסוגים
שונים

הוצאה לאור

תוכן כתוב

חכמת הקבלה
באסיה

מחלקת ניקיון

מחלקת גרפיקה

מחלקת אינטרנט

תוכן לימודי

חכמת הקבלה
בשפה האנגלית

מחלקת טכנולוגיות

הקלדות שיעורים
והרצאות

ערוץ טלוויזיה

תוכן ברוסית
בישראל

חכמת הקבלה
בשפה הרוסית

תחזוקת מחשבים

תפעול ערוצי
אינטרנט

פעילויות שטח

תוכן טלוויזיה